

-Dünyada ve Türkiye’de Enerji Yoksulluğu Görünümü-

GAZBİR

Türkiye Doğal Gaz
Dağıtıcıları Birliği

Enerji Yoksulluğu Nedir?

Dünyada yaşayan tüm insanların gıda, barınma, sağlık gibi temel ihtiyaçları vardır. Enerji de temel ihtiyaçlar arasında önemli bir yere sahiptir. Çünkü enerjiye ulaşamayan herhangi bir kimse bahsedilen temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak duruma gelebilir ve insan yaşamı tehlike altına girebilir.

Çeşitli çalışmalarda enerji yoksulluğu ile ilgili birçok genel geçer tanım görülmektedir. En kısa ve net olarak enerji yoksulluğu “insanoğlunun modern enerji hizmetlerine yeterli veya hiç erişiminin olmamasıdır” ya da “enerjiye ulaşım sağlandığı halde enerji kaynaklarından yeteri kadar faydalanamamasıdır”. Enerji yoksulluğu tanımları genel olarak gelişmekte veya az gelişmekte olan ekonomiler için yapılmıştır. Bunun sebebi, gelişmiş ekonomilerde enerjiye ulaşım veya enerji yoksulluğu yok denecek kadar az olmasıdır.

Günümüzde enerji, yoksulluğun azaltılmasında ve kalkınmanın sağlanmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Yoksulluk, özellikle yukarıda bahsedilen az gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomiler için sürdürülebilir kalkınma önünde büyük bir engeldir ve bu engeli ortadan kaldırmanın yollarından bir tanesi her insanın temel hakkı olan temiz ve modern enerji imkanlarına ulaşabilmesinden geçmektedir.

Enerji yoksulluğunu tek bir çerçeve içerisinde değerlendirmek pek mümkün değildir. Bunun sebebi, dünyada enerjiye tam manasıyla ulaşamayan insanlar olmakla beraber enerjiye erişim imkanı olup dar gelirli statüsünde yer alan ve enerji kaynaklarından yeteri kadar yararlanamayan insanların da var olmasıdır. Bir de bunlara ek olarak şehirlerde veya nüfus yoğunluğunun fazla olmadığı bölgelerde yaşayıp devletler ve özel şirketlerin büyük yatırımları ile enerjiye ulaşip enerjiyi daha maliyetli tüketen insanlar bulunmaktadır. Tüm bu sebeplerden dolayı enerji yoksulluğu değerlendirmesi yapılırken birçok ilk olarak tekil, daha sonra hepsinin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bugün enerji yoksulluğu ile ilgili Dünya Bankası, UEA, UNDP, AB gibi çeşitli kurum ve kuruluşları çalışmalar yapmaktadır ve bizlere birçok istatistiki veriler sunmaktadır. Bu çalışmaların değerlendirilmesinde kullanılan yöntemler son derece önemlidir çünkü yöntemler birbirinden farklı parametreler içermektedir. Avrupa ülkelerinde ve Eurostat gibi istatistik kurumlarında genel olarak bir hanenin geliri içindeki enerji harcamaları gibi eşik değerlerine göre incelemeler yapılmaktadır. Bunlara ek olarak evlerin yeteri kadar ısınması, yeterli yalıtım, faturaların zamanında ödenmesi ve herhangi bir ülkenin fertlerinin gelir medyanları gibi değerlendirme kriterleri “Energy Poverty Handbook” kitabında ve çeşitli e-kaynaklarda yer almaktadır.

Yapılan çalışmalara göre bir hanenin toplam enerji harcamaları (Elektrik+su+doğal gaz) aylık veya yıllık bütçesinin %25’ini aştığında “enerji yoksulu” olarak nitelendirilmektedir. Elektrik sektörü için bakıldığında aylık 100 kWh-yıllık 1200 kWh’den daha az elektrik tüketen veya toplam bütçesinin %10’undan fazlasını elektrik gideri için ayıran hane halkları elektrik yoksulu olarak adlandırılmaktadır. Su yoksulu statüsü için sınırlara bakıldığında gelişmiş ülkelerde yoksulluk sınırı %3, gelişmekte ve yoksul ülkeler için değerlendirme kriteri, toplam bütçeden %5-6’nın üzerinde bir giderin su için ayrılmasıdır. Doğal gaz için özel bir çalışma yapılmamıştır. Fakat toplam yoksulluk değerlendirme yüzdesi üzerinden gidildiğinde bir hanenin “doğal gaz yoksulu” olarak nitelendirilmesi için kullanılabilir gelirin %10’undan daha fazlasını doğal gaz harcaması için ayırması gerektiğini söyleyebiliriz. Bu yüzdelik dilimler ülkelerin ekonomilerine ve gelişmişliklerine göre değişiklikler gösterebilir.

Yapılan çalışmalarda ve çeşitli yazılarda “enerji yoksulu” ve “kırılgan tüketici” kavramları birbiriyle karıştırılmaktadır. Kırılgan tüketiciler, hali hazırda abone olup, herhangi bir fiyat artışından dolayı tüketimini azaltan, fatura ödemelerinde gecikmeler yaşayan veya gelir akışında sorun yaşayan kişiler ya da haneler olabilir. Kırılgan tüketiciler veya haneler “tüketici” sınıfında yer almakta ve enerji kaynaklarına ulaşmış durumdadır fakat çeşitli sebeplerden dolayı kesintisiz bir şekilde enerji tüketimi gerçekleştirme hususunda zorluk yaşayan kişi veya kişilerdir.

Rakamların Diliyle Enerji Yoksulluğu

2002 yılında yayımlanan UEA'nın Dünya Enerji Görünümü verilerine göre;

- 2030 yılında 1,4 milyar kişinin elektriğe erişimi olmayacak.
- Kırsal kesimde yaşayan her 4 kişiden bir tanesi elektriksiz yaşamaya devam edecek, özellikle Güney Asya ve Sahraaltı Afrika topraklarında enerji yoksulluğu sürecek.
- 2,4 milyar kişi biyoyakıtlar(odun, tezek, çalı vs.) ile yemek pişiriyor ve ısınma ihtiyacını karşılıyor. Bu rakamın, 2030 yılına gelindiğinde 2,6 milyar kişiye ulaşması bekleniyor.

Aradan geçen 15 yıllık sürece bakıldığında 2017 yılında yine aynı kurum tarafından yayımlanan rapor verileri ile kıyasladığında enerji yoksulluğu ve enerjiye ulaşamama azalma göstermiş fakat hala istenilen seviyelere gelmemiştir. 2017 yılı verilerine göre;

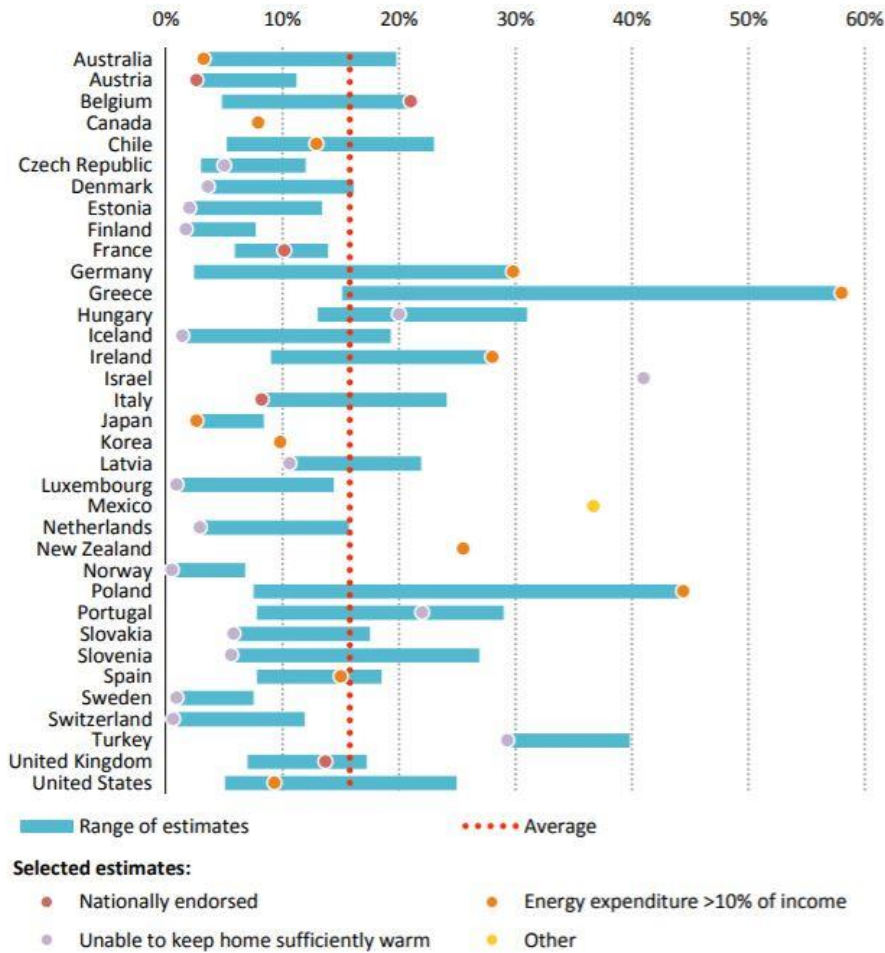
- 2000'lerin başında dünyada yaşayan 6 milyar insanın 1,7 milyarı (toplam nüfusun %28'i) elektriğe ulaşamazken günümüz itibarıyla dünya nüfusu 7,5 milyara ulaşırken toplam nüfusun %15'i (1,1 milyar kişi) halen elektrik kullanmamaktadır. 2012 sonrası döneme bakıldığında yıllık 100 milyondan fazla kişinin elektriğe ulaşımı sağlanırken, 2000-2012 yılları arasında bu rakam 60 milyon kişi/yıl seviyesindeydi.
- 2030 yılında dünya nüfusunun 9,6 milyar ulaşması ön görülürken elektriğe ulaşamayacak nüfus tahmini 675 milyon kişi olarak güncellenmiştir. 2002 yılında yapılan tahminle kıyaslandığında 725 milyon kişilik bir azalış söz konusudur. 675 milyon kişinin yaklaşık 600 milyonunun Sahraaltı Afrika bölgesinde olacağı tahmin edilmektedir.
- Isınma ve pişirme için biyoyakıt (odun, tezek, atık vs) kullanan kişi sayısı ise aradan geçen 15 yıla rağmen herhangi bir azalma göstermemiş tam aksine 2002 yılında yapılmış 2030 yılı tahmini olan 2,6 milyar kişiyi aşmış 2,8 milyar kişi seviyesine yükselmiştir.
- Yukarıda bahsedilen ön görülerin gerçekleşmesi için 800 milyar \$ tutarında yatırım gerekmektedir. Yüzdesele bakıldığında enerji sektörüne yapılan yatırımların %4'ünün enerjiye ulaşan nüfusu artırmak için çeşitli altyapı çalışmalarına ayrılması gerekmektedir.

1,2 milyar insan temiz su kaynaklarına ulaşamıyor ve bu sebepten dolayı %90'ı beş yaş altı çocukların oluşturduğu 1,8 milyon kişi ishalden, 1,3 milyon kişi ise sıtmadan hayatını kaybetmektedir. Tüm bu rakamlara bakıldığında gelişmemiş ülkelerde elektrik konusunda bir aşama kaydedildiği söylenebilmekte iken su ve temiz pişirme-ısınma kaynakları için pozitif bir yorum yapmak mümkün değildir. Uzaydan çekilen görüntülere bakıldığında enerjiye ulaşımın az olduğu Afrika ve Asya bölgeleri gece bu şekilde görülmektedir.

Şekil 1 Dünyanın Uzaydan Gece Görünümü

Enerjiye ulaşım oranlarının daha yüksek olduğu gelişmiş ekonomilerde de çeşitli sebeplerden dolayı “enerji yoksulluğu” statüsünde yer alan haneler bulunmaktadır. UEA tarafından yapılan çalışmada gelişmiş ülkeler için gelirin %10’undan fazlasını enerji giderlerine harcama yapan haneler dikkate alınarak bir çalışma yapılmış ve gelişmiş ülkelerdeki nüfusun toplam %15’inin yani yaklaşık 200 milyonun üzerinde insanın enerji yoksulu statüsünde olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışmada dünya genelinde İskandinav ülkelerinde enerji yoksulu popülasyonun en düşük olduğu gözlemlenirken, Doğu ve Güney Avrupa ülkelerine doğru geldikçe bu oranın oldukça arttığı görülmektedir. Özellikle Norveç ve İsviçre’de neredeyse nüfusun tümü evlerinde yeterli ısınma koşullarını sağlamakta, nüfusun maksimum %10’luk kısmı enerji yoksulluğu tanımı içerisinde yer almaktadır. Çalışmanın yapıldığı ülkelerin ortalamasının %15 olduğu düşünüldüğünde bu rakam oldukça iyi bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir taraftan Şekil 1’deki ülkeler arasında yer alan Yunanistan’ın nüfusunun ise minimum %15’i maksimum %58’i enerji yoksulu statüsü konumunda yer almaktadır. Ayrıca, Yunanistan’da gelirin %10’ununda fazlasını enerji giderlerine ayıran hane sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir.

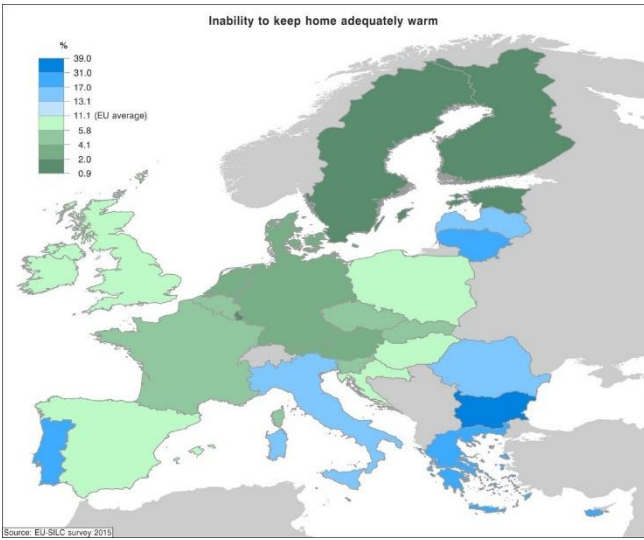

Şekil 2 Ülkelere Göre Enerji Yoksulu Popülasyon Yüzdeleri

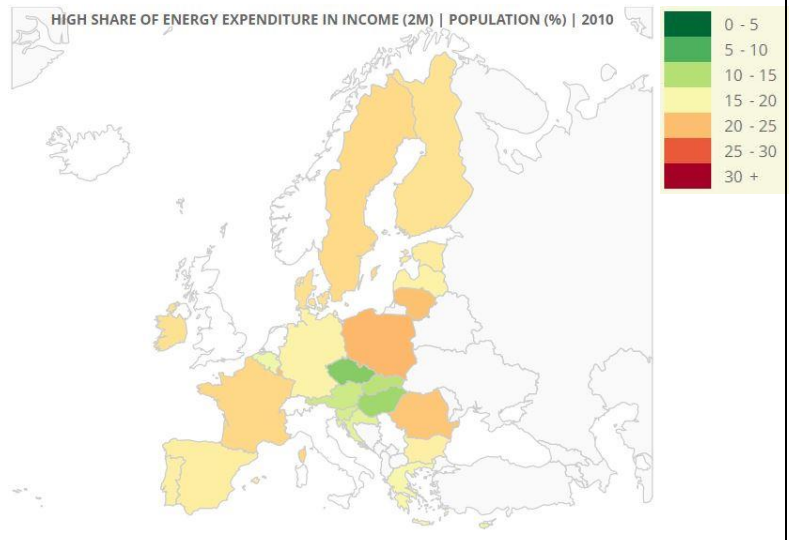
UEA tarafından belirlenen 200 milyon enerji yoksulu kişinin 4’te 1’i yani neredeyse 50 milyonu Avrupa’da yaşamlarını sürdürmektedir. Ayrıca, Avrupa Parlamentosu tarafından yapılan bir analiz göre bu rakam 50 ile 150 milyon arasında değişmektedir. Avrupa özelinde bakıldığında her 10 Avrupalıdan 1 tanesi evlerini yeteri kadar ısıtamamakta, faturalarını zamanında ödeyememekte ve hedeflenen harcama/gelir oranının üzerinde enerji harcamaları yapmaktadırlar. Şekil 3’te AB

ülkelerindeki yetersiz ev ısıtma haritası görülmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi, Güney ve Doğu Avrupa bölgelerinde en yüksek yüzdelere rastlanmaktadır. Bulgaristan %42'lik bir oran ile bu listenin en üst sırasında yer almaktadır. Şekil 4'te ise yaklaşık 8 yıl önce tamamlanan bir çalışma yer almaktadır. Çalışma eski fakat bu çalışmada AB ülkelerindeki hanelerin gelir içindeki enerji harcamalarının ulusal gelir medyanından iki kat fazla olanları yüzdesel olarak göstermektedir. Bu haritaya bakıldığında gelirin yüksek olduğu Orta Avrupa ülkelerinde enerjiye yapılan harcamaların Doğu ve Güney ülkelerine göre daha az olduğu görülmektedir. Bu durumun başlıca sebeplerinin bilinçli tüketim ve yalıtımlı evler olduğu söylenebilir.

Avrupa genelinde yapılan çalışmalarda en düşük gelir kademesinde yer alan hanelerin 2000 yılında gelirlerinin %6'sını çeşitli enerji sorunları için harcarken bugün bu rakam %10 seviyelerine ulaşmıştır. Buna rağmen, AB nüfusunun %15'lik kısmının evlerinde hala yapısal hatalara (çatlak camlar, yetersiz yalıtım, zemin sorunları) rastlanmaktadır.

Şekil 3 AB Ülkelerinde Yetersiz Hane Isınma Haritası

Şekil 4 Enerji Giderleri AB Gelir Medyanının 2 Kat Üzerinde Olan Ülkelerin Yüzdesel Haritası

Enerji Yoksulluğunu Çözmek İçin Yapılan Projeler ve Yardımlar

Küresel bazda bakıldığında birçok yatırım ve proje hazırlığı yapılmakta, çeşitli kuruluşlar tarafından her gün enerjiye ulaşım ve enerji yoksulluğunun giderilmesi konusunda birçok öneri sunulmaktadır. Dünyanın gelişmiş ekonomilerinden bir tanesi olan Amerika Birleşik Devletleri'nde yeni yıl tatilinde süs ışıkları için harcanan toplam enerji El Salvador, Etiyopya, Nepal, Kamboçya gibi ülkelerin yıllık tüketiminden fazladır. Bu durumu ortadan kaldırmak her dünya vatandaşının modern enerji kaynaklarına ulaşmasını sağlamak için çeşitli fonlar, sosyal tarifeler ve yardımlar ile çalışmalar yapılmaktadır.

Bu hazırlanan projelerde dikkat edilmesi gereken birkaç husus bulunmaktadır. Bunlardan ilki "kırılgan tüketici" kavramıdır. Kırılgan tüketiciler, enerji yoksulluğundan farklı olarak enerjiye erişimi olan fakat belirli sebeplerden dolayı tüketim miktarını azaltan kişi veya kişilerdir. Kırılgan tüketiciler için bir sosyal tarife düzenlenmesi getirilebilir fakat bu sorunu tam anlamıyla çözmemektedir. Bu sebeple, illerde geliri düşük ve herhangi bir fiyat yükselmesinde enerji yoksulu statüsüne geçen haneler veya fertler tespit edilmesi ve gerekli desteklerin sağlanması önem arz etmektedir.

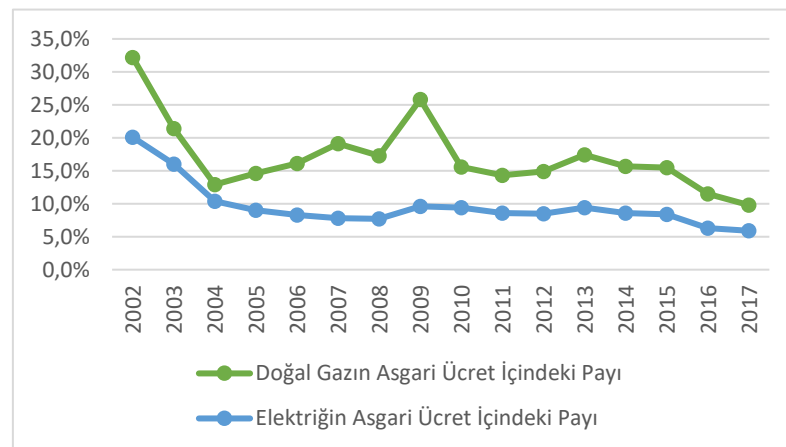
Bir diğerk dikkat edilmesi gereken husus ise “ödemeyen tüketici” ile “ödeyemeyen tüketici” ayrımının yapılmasıdır. Bahsedilen iki tip tüketicinin de enerjiye ulaşım sağlanmış olup, “ödemeyen” tüketicilerin fatura ödememe durumu zamanla bir alışkanlık haline getirdiği görülmektedir. Bu fertler ve haneler enerji yoksulu durumunda olmayıp tam aksine israf ve sistemde gereksiz yüke sebep olmaktadır.

TÜİK tarafında yapılan çalışmalara göre hane halklarının konut ve enerji giderleri yıllar itibariyle düşmektedir. Hane halkları 2008 yılında gelirlerinin %29’unu konut ve enerji giderleri için harcamakta iken 2014 yılında hane halklarının konut ve enerji giderleri toplam bütçesinin %24,8’ünü oluşturmaktadır. Bu anlamda ülkemizde genel parametreler çerçevesinde yapılan değerlendirmede yüzde 4,2’lik bir iyileşme olduğu gözlemlenmektedir.

Grafik 1 Toplam Bütçe İçerisindeki Enerjiye Ayrılan Bütçe Payı

2002 yılından itibaren enerji giderlerinin asgari ücret içerisindeki payı yıllar itibariyle düşmektedir. 2002 yılında aylık ortalama 125 m³ doğal gaz tüketen bir ailenin fatura bedelinin asgari ücretteki payı %32 iken 2017 yılı itibariyle %9’a gerilemiştir. Doğal gazda olduğu gibi elektrik tüketim bedellerinin asgari ücret içindeki payı yıllar itibariyle düşüş göstermiştir. Aylık ortalama 200 kWh elektrik tüketimi olan bir hanenin 2017 yılı itibariyle elektrik giderinin asgari ücretin içerisindeki payı %5,9’a gerilemiştir.

Türkiye, Avrupa Birliği(AB) üyesi ülkeler arasında en ucuz doğal gaz tüketen ülkeler sıralamasında ilk sırada yer almaktadır. Elektrik fiyatlarında ise Türkiye, AB ülkeleri arasında en ucuz tüketenler sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye’de tüketilen her 100 kilovatsaat doğal gaz için vatandaşlar 2,6 Euro ödeme yaparken, AB ortalaması 5,8 Euro civarındadır. Türkiye’de her 100

kilovatsaat elektrik için vatandaşlar 10,5 Euro öderken, AB ülkelerinde ortalama 20,4 Euro ödenmektedir.

Ekonomik, temiz ve çevreci bir yakıt olan doğal gazın tüm vatandaşlar tarafından kullanılması için çalışmalar tüm hızıyla sürmektedir. 2017 yılında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu ve doğal gaz dağıtım şirketlerinin koordinasyonunda doğal gazın ülke genelinde yaygınlaştırılması için 2019 yılı sonuna kadar 222 yeni ilçeye doğal gaz arzı sağlanması hedeflenmektedir. 2017 yılında 94 adet ilçeye doğal gaz arzı sağlanmış olup, 1,8 milyon vatandaşa doğal gaz dağıtım şebekesi ulaştırılmıştır. 2018 yılında da toplam 98 ilçeye doğal gaz arzının sağlanması ile 2,5 milyon vatandaşımızın doğal gaza erişimi hedeflenmektedir. Doğal gaz ulaştığı şehirlerde birçok olumlu etki yaratmaktadır. Isınma ocak ve sıcak su ihtiyacının doğal gaz ile karşılanması vatandaşlarımızın konforlu ve modern bir yaşam standardına ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Doğal gaz kullanım imkânı olan şehirler vatandaşlarımız için bir cazibe merkezi olmakta, göç verme oranı belirgin şekilde azalmaktadır. Ayrıca doğal gazın olduğu şehirlerde sanayi tesisleri kurulmakta ve istihdama katkı sağlanabilmektedir.

Türkiye’de son yıllarda çeşitli yardım kampanyaları ile dar gelirli vatandaşlarımızın yeterli seviyelerde ısınma ihtiyacını bazı desteklerle karşılanması amaçlanmaktadır. İl valilikleri, vakıflar, il-ilçe sosyal yardımlaşma kurumlarınca belirlenen ihtiyaç sahiplerine kış ayları için gerekli olan kömür yardımı sağlanmaktadır.

Dar gelirli vatandaşlara kömür yardımı yapılmasına alternatif olarak doğal gaz erişiminin mümkün olduğu şehirlerde doğal gaz dağıtım şirketleriyle hazırlanan ortak projeler ile doğal gaz yardımı yapılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bursa’da başlatılan doğal gaz yardımı kampanyası ile 22 bin ihtiyaç sahibi hane belirlenmiş, hava kirliliğinin oldukça fazla olduğu Osmangazi, Yıldırım ve İnegöl gibi ilçelerde 3600 adet hane sahibi ziyaret edilmiş, bunların 2000 tanesine tesisat uygulaması, güvence bedelinin %20’si ve aylık 50 Türk Lirası tutarında yardım yapılmasına karar verilmiştir. Benzer şekilde Düzce’de seçilen pilot bölgede 400’den fazla aileye toplamda 700 Türk Lirası tutarında yakıt yardımı, 200 kadar hanenin evlerine doğal gaz tesisatı uygulaması yapılmıştır. Daha temiz, daha konforlu ve güvenli olan doğal gazın bu il ve ilçelerde kömürün yerini alması için çeşitli yardım çalışmaları hız kesmeden devam etmektedir.

Türkiye’de Örnek Proje: Dar Gelirliye Kömür Yerine Doğalgaz Yardımı Başlıyor

DERGAZ’dan Müjde: Kömür Yardımı Yerine Doğalgaz Yardımı

Dergaz, Doğalgaz yardımı yapacak.

Gündem Haber - 19 Ağustos 2017, Cumartesi - 15:01

Şekil 5 Basında Yakıt Yardımı Haberleri

Enerji yoksulu statüsündeki nüfusu 50 milyon civarında olan Avrupa ülkelerinde de sosyal tarifeler, yakıt yardımları gibi politikalar ile bu sorun ortaya kaldırılmaya çalışılmaktadır. Almanya'nın sürdürdüğü düşük gelirli fertlere yakıt yardımı yerine onları eğiterek istihdam sağlaması ise anlık çözümler yerine uzun vadeli bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yardım projeleri şu şekildedir;

Bulgaristan: Bulgaristan'da düşük gelirli hanelerde enerji yoksulluğunu gidermek için sınırlı miktarda maddi destek sağlanmaktadır. Nüfusun %43'ü evlerini yeteri kadar ısıtamazken yapılan bu yardım ile haneler kış aylarında evlerinin yalnızca bir odasını yeterli bir şekilde ısıtabilmektedir. Yardım projesi, Bulgaristan'daki tüm hanelerin %8 'ini kapsamaktadır. Destek alabilmek için belirlenen kriterler bir hayli fazla ve toplam bütçe 30-40 milyon Euro civarındadır. Ödeme tutarı 450 kWh elektrik eşdeğerine eşit iken bu yardımın 300 kWh'ı gündüz tarifesi ve 150 kWh'ı ise gece tarifesi olarak yapılmaktadır.

Fransa: Düşük gelirli vatandaşlara yönelik olan "Habiter Mieux" (Daha İyi Yaşam) sosyal yardım projesi geliştirilmiştir. Projede hem elektrik hem de doğal gaz için sosyal tarifeler planlanmıştır. Bu sosyal tarifelerden yararlanabilecek dört milyondan fazla hane bulunmaktadır. Ancak bu yardımdan gerçek anlamda yaklaşık bir milyon hane faydalanıp, ortalama 90-100 Euro indirim hakkına sahip olmaktadır. "Habiter Mieux" için mevcut bütçe yaklaşık 500 milyon Euro civarındadır ve bu bütçe yaklaşık 300.000 hane için yeterlidir. Düşük gelirli ailelere yönelik diğer bir çalışma ise enerji faturalarında toplamda 100 € indirim yapılmasıdır. Bu proje ise ihtiyaç sahiplerinin 4'te 3'ünü kapsamaktadır.

Almanya: Almanya'da düşük gelirli haneler için doğrudan finansal destek bulunmamaktadır. Düşük gelirli ailelere enerji tasarrufu sağlamaları için danışmanlık hizmeti veren bir eğitim programı bulunan Almanya'da aynı zamanda uzun süreli işsiz insanlara eğitim verilerek ve dar gelirli fertlerin enerji danışmanı olarak yetiştirilmesi ve bu şekilde gelecekte istihdam sağlayarak, enerji yoksulu statüsünden çıkması hedeflenmektedir.

Yunanistan: Yunanistan Elektrik Kurumu, yardıma ihtiyacı olan müşterilerine %30-35 indirim sağlayan bir sosyal tarife geliştirmiştir ve bu toplam hane halkının %7'sini kapsamaktadır. Ayrıca, devlet 2015 yılında elektrik faturalarını ödeyemeyen hane halkına ücretsiz 300kWh elektrik enerjisi sağlayan bir yasa çıkarmıştır. Tüm bu çalışmalara rağmen Yunanistan'da hane halkının %35'i evlerini yeteri kadar ısıtamamakta, yine aynı oranda fert faturalarını zamanında ödeyememektedir.

İrlanda: İrlanda'da düşük gelirli hane halkı için geliştirilen bir programla elektrik ve doğal gaz için ödenek sağlanmaktadır. Bu ödenek aylık yaklaşık 35 Euro'dur. Ayrıca yakıt yardımı kapsamında ihtiyaç sahiplerine yılın 26 haftası için yaklaşık 20 Euro yakıt yardımı yapılmaktadır.

İtalya: İtalya'da enerji yoksulluğunu azaltmak için yapılan projeler Fransa'daki yardım projeleri ile birçok noktada benzerlik göstermektedir. Elektrik ve doğal gaz yardım projesinin amacı düşük gelirli aileleri desteklemektir. Ancak İtalya'da kriterlerin belirlenmesi konusunda sorunlar yaşamaktadır ve bu durum hedeflenen hanelerin gerekli yardımı alamaması ile sonuçlanmaktadır.

Polonya: Polonya'da düşük gelirli hanelere ısınma, pişirme gibi ihtiyaçların karşılanması için çeşitli ödenekler, KDV ve vergi indirimi uygulamaları yapılmaktadır. Enerji şirketleri, enerjiye ulaşım konusunda herhangi bir sıkıntı yaşanmaması için düşük gelirli hanelerin şebeke bağlantısının kesilmesini önlemek amacıyla anlaşma imzalamıştır. Söz konusu şirketler; sayaç kurulumu, ödemelerin taksitlendirilmesi ve geri ödeme muafiyeti projeleri dar gelirli tüketicilere sunmaktadırlar.

İspanya: İspanya'da sadece elektrik tüketicilerini kapsayan bir sosyal tarife uygulaması mevcuttur.

Yukarıda belirtilen tüm sosyal yardım projelerine ve desteklerine baktığımızda ülkemizde ve Avrupa ülkelerinde benzer projeleri görmekteyiz. Hem ülkemizde hem de diğer ülkelerde yakıt yardımlarının yanı sıra enerjiyi doğru ve verimli kullanma konusunda bilinçlendirme, yalıtım ve verimlilik puanları yüksek binalar inşa etme, kayıp-kaçak oranlarını en aza indirerek sistemden tüm fertlerin eşit faydalanması, modern ve temiz kaynaklar ile tüm fertlerin temel ihtiyaçlarını giderme hususları gibi projelerin de yer alması enerji yoksulluğunun mümkün olan en düşük seviyeye getirilmesine katkı sağlayacaktır.